

UMEÅ UNIVERSITET

AVVECKLINGSPLAN FÖR VERKSAMHET MED ÖPPNA STRÅLKÄLLOR VID UMEÅ UNIVERSITET (HANDLÄGGNINGSDNING)

Typ av dokument:	<i>Handläggningsordning</i>
Datum:	<i>2020-08-25</i>
Dnr:	<i>FS 2.10-1676-20</i>
Beslutad av:	<i>rektor</i>
Giltighetstid:	<i>2020-08-25 - tillsvidare</i>
Område:	<i>Lokaler, IT, miljö och säkerhet</i>
Ansvarig förvaltningsenhet:	<i>Lokalförsörjningen</i>
Ersätter dokument:	<i>Nyinjättat</i>

UMEÅ UNIVERSITET

Innehåll

Avvecklingsplan för verksamhet med öppna strålkällor vid Umeå universitet	1
1. Beskrivning.....	3
2. Bakgrund	3
3. Definitioner	5
4. Slutligt omhändertagande av radioaktivt material och avfall	6
5. Friklassning	6
5.1. Inför friklassning.....	6
5.2. Beslut om friklassning.....	6
5.3. Material och lokaler som kan bli aktuella för friklassning.....	7
5.4. Dokumentation vid friklassning.....	7
6. Lokal avvecklingsplan.....	7

UMEÅ UNIVERSITET

1. Beskrivning

Denna avvecklingsplan beskriver ansvars och arbetsfördelningen gällande avvecklingen av verksamheten med öppna strålkällor vid Umeå Universitet. Planen beskriver det slutgiltiga omhändertagandet av radioaktivt material och avfall, samt vilket material och vilka lokaler som kan bli aktuella för friklassning. Planen utgår från den verksamhet som bedrivs vid Umeå universitet vid dokumentets upprättande, och har upprättats efter de krav i strålsäkerhetens föreskrifter om undantag från strålskyddslagen och friklassning av material, byggnadsstrukturer och områden (SSMFS 2018:3) som är tillämpbara för verksamheten. Planen kommer att uppdateras vid behov. Planen är en del av ledningssystemet för strålskydd.

2. Bakgrund

Strålskyddslagen syftar till att skydda människors hälsa och miljö mot skadlig inverkan av strålning. Umeå universitet räknas som en tillståndspliktig verksamhet, vilket innebär att universitetet måste söka och beviljas tillstånd för att bedriva verksamhet med joniserande strålning. Umeå universitet har två tillstånd för sin verksamhet med joniserande strålning: ett samlingsstillstånd (SSM2019-1607, CU 08205) för att bedriva verksamhet med joniserande strålning för vetenskapligt ändamål och för undervisning som gäller t.o.m. 2024-03-12; och ett tillstånd för humanstrålning (SSM2016-4122, Am-12069) som gäller t.o.m. 2021-09-30.

Samlingstillståndet omfattar de öppna och slutna strålkällor och tekniska anordningar som kan utsända joniserande strålning som är registrerade av Strålsäkerhetsmyndigheten. Tillståndet omfattar även kasserade strålkällor och radioaktivt avfall.

Tillståndet för humanbestrålning gäller för att överlåta, upplåta, förvärva, inneha och använda röntgenutrustning avsedd för medicinsk röntgendiagnostik. Tillståndet omfattar institutionen för folkhälsa och klinisk medicin, och enheten för yrkes- och miljömedicins verksamhet med iDXA och CT.

Universitetets rektor är ytterst ansvarig och tillståndshavare för verksamheten. Rektor svarar för att de institutioner som bedriver strålningsverksamhet har tillgång till den kompetens och den utbildade personal som krävs för att strålskyddet ska fungera. Båda tillstånden med villkor och registerutdrag finns hos strålskyddssamordnaren på lokalförsörjningsenheten. De finns även tillgängliga på strålskyddswebben.

För att verksamheten ska beviljas tillstånd ställer Strålsäkerhetsmyndigheten allmänna tillståndsvillkor och särskilda strålskyddsvillkor. Ett av dessa villkor är att det ska finnas en avvecklingsplan för verksamheten med öppna strålkällor.

Styrdokument vid Umeå universitetet ska integrera de perspektiv som ska präglade universitetets verksamhet. Styrdokumentet ska också innehålla en analys av dokumentets konsekvenser i ett jämställdhetsperspektiv. I detta styrdokument har arbetsmiljöperspektivet integrerats. På grund av dokumentets natur och innehåll har så har inget av följande perspektiv särskilt beaktats: studenters-, samverkans-, hållbarhets-, internationella-, tillgänglighets. Styrdokumentet bedöms inte få några konsekvenser för jämställdheten vid Umeå universitet.

UMEÅ UNIVERSITET

UMEÅ UNIVERSITET

3. Definitioner

Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) är både en tillståndsprövande myndighet och en tillsynsmyndighet. Myndigheten tar fram regler för verksamheter som hanterar strålning, kontrollerar att den som bedriver verksamhet med strålning följer reglerna och tar sitt ansvar, samt granskar ansökningar och utfärdar tillstånd att bedriva verksamhet med joniserande strålning.

Verksamhet och lokala verksamheter

I tillståndet utfärdat av Strålsäkerhetsmyndigheten räknas Umeå universitet som en verksamhet. Fakulteter, institutioner eller motsvarande benämns i denna regel som lokala verksamheter, och är underordnade och omfattade av den tillståndspliktiga verksamheten.

Friklassning

Material, byggnader och områden som har, eller kan ha, förorenats med radioaktiva ämnen i en verksamhet med joniserande strålning ska antingen hanteras som radioaktivt avfall eller friklassas. Friklassning innebär att de regler som följer av strålskyddslagen (2018:396) inte behöver tillämpas, eftersom riskerna med den radioaktiva föroreningen är så små att de kan betraktas som försumbara. Kraven för friklassning framgår av SSMFS 2018:3.

UMEÅ UNIVERSITET

4. Slutligt omhändertagande av radioaktivt material och avfall

Vid avveckling av verksamhet med öppna strålkällor ansvarar prefekt/motsvarande vid den lokala verksamheten för att radioaktivt material och avfall omhändertas enligt Umeå universitets handläggningsordning för kvittblivning av radioaktivt avfall. Handläggningsordningen finns tillgänglig på regelwebben.

5. Friklassning

5.1. Inför friklassning

När en lokal verksamhet avvecklas ansvarar prefekt/motsvarande för att sanering och kontroll av material och lokaler sker inför friklassning.

Sanering

Radioaktiv förorening ska avlägsnas så långt som det är möjligt och rimligt.

Kontroll

Material och lokaler som har eller kan ha förorenats med radioaktiva ämnen till följd av verksamheten, ska kontrolleras innan friklassning får ske. Kontrollerna ska göras genom mätning eller beräkning som har verifierats med mätning. Metod och omfattning anpassas efter den radioaktiva förorening som bedöms föreligga och till materialet eller lokalens egenskaper.

Inför kontroll ska ett kontrollprogram upprättas. Programmet ska beskriva:

- vad som ska kontrolleras och vilken förorening som bedöms föreligga,
- metoder och procedurer,
- förväntad hantering och användning av material efter friklassning,
- hur kontrollen ska kvalitetssäkras och dokumenteras

Förbud mot utspädning

Det är förbjudet att späda ut radioaktivt material om syftet med detta är att materialet ska kunna friklassas.

5.2. Beslut om friklassning

Friklassning av material genom ställningstagande av prefekt/motsvarande

Prefekt/motsvarande kan besluta om friklassning av material förutsatt att den radioaktiva föroreningen understiger de friklassningsnivåer som anges i 12-15 §§ i SSMFS 2018:3.

Friklassning genom beslut av Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten prövar, efter ansökan från prefekt/motsvarande, friklassning av lokaler och områden, samt material som inte understiger de friklassningsnivåer som anges i 12-15 §§ i SSMFS 2018:3. För mer information, se SSMFS 2018:3.

UMEÅ UNIVERSITET

Användning av lokaler utan beslut om friklassning

Lokaler som har sanerats och kontrollerats får, om förekomsten av radioaktiva ämnen understiger de friklassningsnivåer som anges i SSMFS 2018:3 bilaga 4, utan särskilt beslut från Strålsäkerhetsmyndigheten användas av den lokala verksamheten för andra ändamål. Dock måste ansökan om friklassning skickas till SSM när den lokala verksamheten slutar använda lokalen.

5.3. Material och lokaler som kan bli aktuella för friklassning

Material

Dragskåp, arbetsbänkar, kyl och frys är exempel på material som kan bli aktuella för friklassning. Prefekt/motsvarande ansvarar för att information om vilka material det rör sig om återfinns i den lokala avvecklingsplanen.

Lokaler

Alla lokaler som används för verksamhet med öppna strålkällor vid Umeå universitet kan bli aktuella för friklassning. Prefekt/motsvarande ansvarar för att information om vilka lokaler det rör sig om återfinns i den lokala avvecklingsplanen.

5.4. Dokumentation vid friklassning

Prefekt/motsvarande ansvarar för att genomförande och resultat av kontroller samt ställningstaganden och åtgärder vid friklassning dokumenteras. Dokumentationen ska bevaras tills friklassning har skett och därefter i tio år eller under den tid som anges av Strålsäkerhetsmyndigheten. Dokumentationen ska beskriva:

- vad som kontrollerats,
- kontrollmetod och vem som utfört kontrollen,
- förekomst av radioaktiv förorening,
- hur kontrollmetod, genomförande och resultat har kvalitetssäkrats,
- vem som har tagit ställning till friklassning av övrigt farligt avfall som skickas till förbränning eller deponering, samt vem som är mottagare

6. Lokal avvecklingsplan

Prefekt/motsvarande ansvarar för att den lokala verksamheten har en egen avvecklingsplan som minst beskriver:

- det slutgiltiga omhändertagandet av radioaktivt material och avfall,
- detaljerad information om vilket material och vilka lokaler som kan bli aktuella för friklassning
- vilka krav i SSMFS 2019:3